

NEM Meetnet Beek- en Poldervissen

Richard Struijk, Jan Kranenbarg, Arthur de Bruin & Martijn Schiphouwer

2012 was het tweede jaar van het NEM Meetnet Beek- en Poldervissen. De speerpunten van 2012 waren het verbeteren en verfijnen van de invoerportal (vissen.invoerportal.nl) en het verder in kaart brengen van de verspreiding van rivierdonderpad met behulp van de zaklamp. De soort kent een ruimere verspreiding dan altijd werd verondersteld, hoewel ook areaal verdwijnt. In 2012 is ook gewerkt aan het uitbreiden van het netwerk visvrijwilligers in Zeeland en Overijssel en zijn vrijwilligers actief begeleid bij het monitoren.

Doelsoorten massaal gevonden!

In 2012 zijn de zeven doelsoorten van het Meetnet Beek- en Poldervissen in 648 kilometerhokken aangetroffen. Met name rivierdonderpad, bittervoorn en kleine modderkruiper zijn veelvuldig aangetroffen, maar ook voor de beekprik is veel inspanning geleverd en deze is in 38 kilometerhokken waargenomen. Naast onderlinge verschillen tussen de doelsoorten, zijn er ook duidelijke verschillen tussen provincies. In de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Gelderland zijn verreweg de meeste waarnemingen van doelsoorten ingevoerd. In de provincies Drenthe, Flevoland, Groningen en Zeeland ligt het aantal waarnemingen lager doordat de doelsoorten hier niet of minder algemeen voorkomen en dus ook minder worden aangetroffen tijdens het vissen.

Donderpad in de schijnwerper

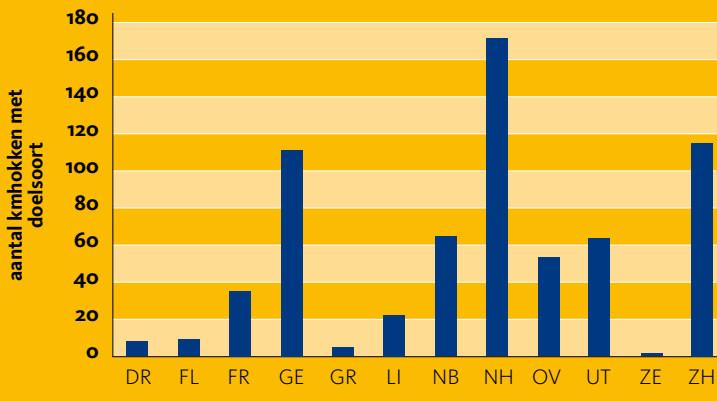
Vanaf 2011 is sterk ingezet op het gebruiken van de zaklamp voor het inventariseren van de rivierdonderpad in wateren met (stort)steenoevers waar het schepnet niet goed toepasbaar is. Om in 2012 een verdere impuls aan het zaklampvissen te geven,

Zaklampexcursie bij de Wijde Blik; de rivierdonderpad werd hier op één locatie aangetroffen (Foto: Richard Struijk)

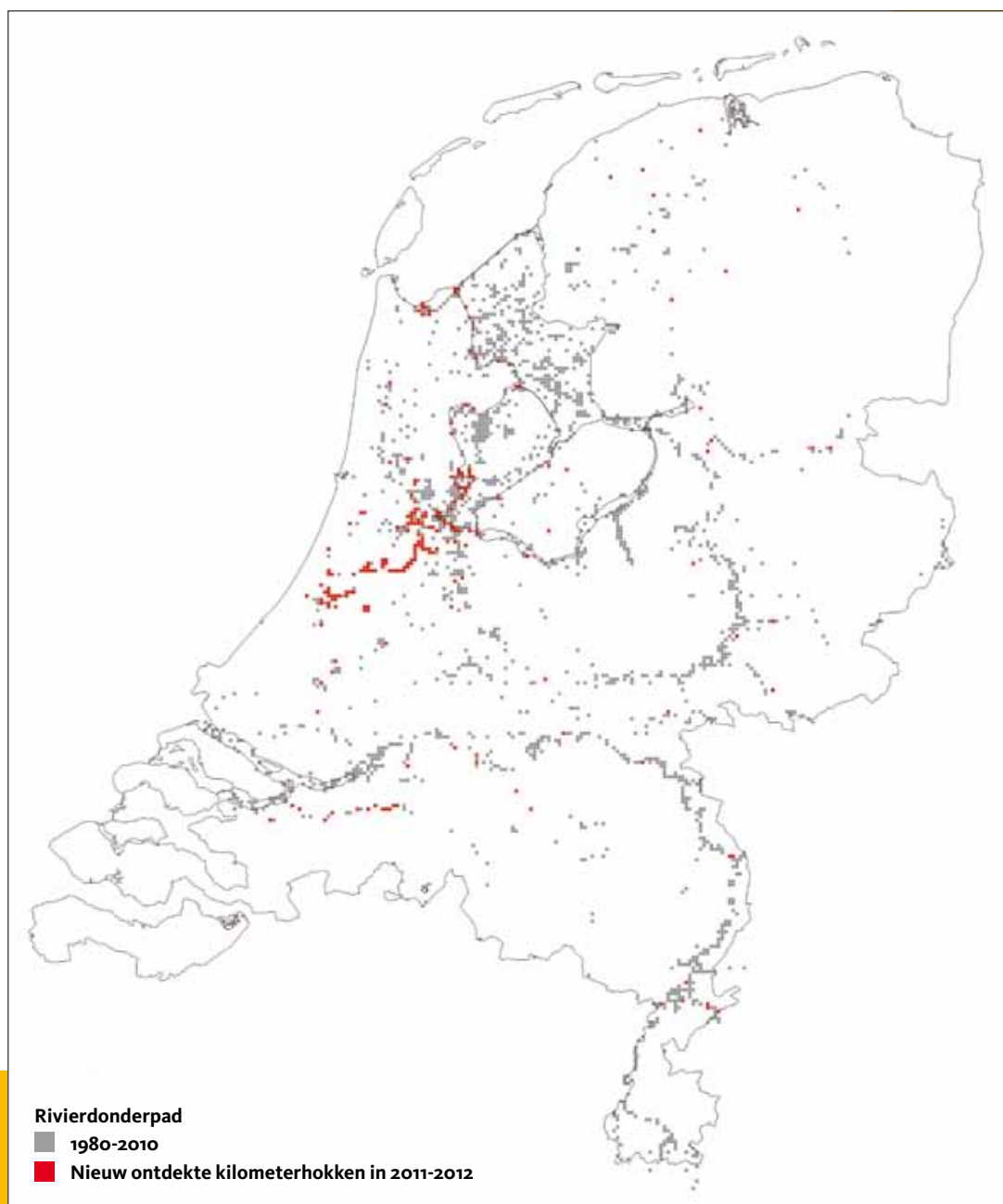
Onder vlonders en steigers zijn dikwijls grondels te vinden met de zaklamp (Foto: Jelger Herder)

Tabel 1. Aantal kilometerhokken per provincie waar de doelsoort is aangetroffen (Bron: RAVON)

Nieuwe vissenwerkgroepen

In 2012 is een aanzet gegeven voor het oprichten van twee nieuwe vissenwerkgroepen, namelijk in Zeeland en Overijssel. In Zeeland starten de Stichting het Zeeuwse Landschap, Stichting Zeeschelp en RAVON met een vissenatlas (www.zeeland.vissenatlas.nl). Vrijwilligers die mee willen werken aan de Vissenatlas Zeeland kunnen zich aanmelden bij Pepijn Calle (p.calle@hetzeeuwse-landschap.nl). Overijssel is door de aanwezigheid van verschillende watertypen, waaronder veel beken, een visrijke provincie. De laatste jaren was het aantal actieve schepnetvissers hier beperkt. Daarom heeft RAVON samen met een aantal mensen van Ecogroen Advies, die actief zijn op visgebied in deze provincie, het initiatief genomen voor het opzetten van een vissenwerkgroep Overijssel. Medio oktober is daartoe een viscusus georganiseerd met aansluitende excursie. Een week later is een tweede excursie georganiseerd. Lijkt het je leuk om mee te vissen in Overijssel meld je dan aan bij Arthur de Bruin (a.debruin@ravon.nl).

is de actie "Donderpad in de schijnwerper" georganiseerd. Hiervoor zijn in acht provincies tien nachtelijke "schijnexcursies" georganiseerd. De excursies trokken veel deelnemers en hebben geleid tot waarnemingen in 17 kilometerhokken. De aandacht voor het zoeken naar rivierdonderpad heeft geresulteerd in het mooie resultaat van maar liefst 137 kilometerhokwaarnemingen in 2012. Opmerkelijk is dat het schijnen ook geleid heeft tot veel nieuwe vindplaatsen in met name laag Nederland. Sinds de start van "Donderpad in de schijnwerper" in 2011 is de rivierdonderpad

in maar liefst 222 kilometerhokken aangetroffen waar de soort voorheen nog nooit eerder was vastgesteld! Waarschijnlijk betreffen de nieuwe waarnemingen geen areaaluitbreiding, maar is de soort hier al lange tijd aanwezig. De rivierdonderpad is met de zaklampmethode gewoon veel beter te inventariseren waardoor de soort nu wel wordt waargenomen. Op veel plaatsen waar exotische grondelsoorten als de zwartbekgrondel en de Kessler's grondel de afgelopen jaren verschenen zijn werd rivierdonderpad juist niet meer

Zaklampvissen in de binnenstad van Gorinchem. Het zicht in grachten is vaak verrassend goed (Foto: Jelger Herder)

aangetroffen. De soort lijkt weggeconcentreerd te worden door de exotische grondsoorten die een vergelijkbare habitatvoorkeur hebben.

Laagdrempeilig

Binnen het NEM Meetnet Beek- en Poldervissen kunnen vrijwilligers twee typen kilometerhokken claimen op <http://vissen.invoerportal.nl>. Enerzijds zijn dat kilometerhokken waar monitoring nodig is. Hierbij zijn herhaalbezoeken (doorgaans twee) noodzakelijk om tot goede trendbepalingen en trefkansen te kunnen komen. Na deze inspanning is het hok afgerond. Het is dus niet zoals bij de meetnetten van amfibieën en reptielen dat men zich voor meerdere jaren vastlegt! Het andere type kmhok dat geclaimd kan worden, heeft betrekking op het alom bekende 'oude' Verspreidingsonderzoek waarbij het actualiseren van het verspreidingsgebied het doel is. Ook hier zijn herhaalbezoeken wenselijk (deze dragen namelijk bij aan trefkansbepaling), maar niet strikt noodzakelijk.

Claimkaart op invoerportal (vissen.invoerportal.nl) met onderscheid tussen monitoringsonderzoek en verspreidingsonderzoek (Bron: RAVON)

Monitoringsresultaten rivierprikken in de Kendel

In de winterperiode trekken jaarlijks grote aantallen rivierprikken (*Lampetra fluviatilis*) vanuit zee de Nederlandse rivieren op om zich voort te planten. Het merendeel van deze prikken paait in zijriviertjes en bovenlopen stroomopwaarts van ons land. Op enkele plaatsen, waaronder de Drentsche Aa, de Roer en de Kendel, wordt echter ook gepaaid in Nederland. De populatie in de Kendel is de afgelopen jaren, als onderdeel van het NEM Meetnet Beek- en Poldervissen, gemonitord.

Levenscyclus van de rivierprik

Volwassen rivierprikken zijn parasieten. Ze voeden zich langs de kust en in estuaria met weefsel en lichaamsvocht van vooral kabeljauw- en haringachtigen. Ze zuigen zich met hun mondschijf vast aan deze vissen en maken met hun gesperde met kraakbeen versterkte tong een opening in de huid van hun slachtoffer.

Voor de voortplanting trekken rivierprikken, vanaf het begin van de herfst, bij een lengte van 30-45 cm, vanuit zee naar grindbanken in snelstromende delen van rivieren en beken. De

Rivierprik-monitoring in de Kendel (Foto: Jelger Herder)